

Abstract

The present study aims to provide a policy model for the development of professional skills to create sustainable rural employment with a resilient economy approach. The present study, based on the purpose, is applied in terms of nature and research method, descriptive and spatial, has library and field characteristics. This research requires a survey of the statistical population consisting of statistical units and therefore the survey method (field finding) of mixed type (qualitative-quantitative) was selected to classify and prioritize the components identified by the fuzzy AHP technique for ranking. The identified components and the DEMATEL technique were used to identify the effectiveness of the components in this study. The statistical population includes 14 highly experienced employees, middle managers and senior managers who work in the technical and professional (rural sector), the Ministry of Agriculture and the Ministry of Economy and Finance according to the census method. The findings of the qualitative part of the research introduced these indicators affecting sustainable rural employment: personal development, social system, government, infrastructure, economic system and resources. Then, the sub-criteria related to each of the 4 main criteria were extracted. Fuzzy ANP outputs show indicators: individual development, social system, government, infrastructure, economic system and resources; Respectively, they have the greatest impact on creating sustainable rural employment with a resilient economy approach. The results of this study show that the effective components in creating sustainable rural employment with a resistance economy approach are the social system, economic system, government, infrastructure and resources, respectively.

Keywords: Sustainable Rural Employment, Resistance Economy, Professional Skills Development, Policy Making

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.317727.2732>

خط مشی گذاری توسعه مهارت های حرفه ای برای ایجاد اشتغال پایدار روستایی با رویکرد اقتصاد مقاومتی

اکبر قلیایی^۱سیروس تدبیری^۲علیرضا افشار نژاد^۳

چکیده

تحقیق حاضر با هدف ارائه مدل خط‌مشی گذاری توسعه مهارت‌های حرفه‌ای برای ایجاد اشتغال پایدار روستایی با رویکرد اقتصاد مقاومتی انجام شده است. پژوهش حاضر، براساس هدف، کاربردی از نظر ماهیت و روش تحقیق، توصیفی و از نظر مکانی، دارای خصوصیات کتابخانه‌ای و میدانی است. این تحقیق مستلزم نظرسنجی از جامعه آماری متشکل از واحدهای آماری بوده و از این جهت روش پیمایشی (زمینه‌یابی) از نوع آمیخته (کیفی - کمی) انتخاب گردید که برای طبقه‌بندی و اولویت‌بندی مولفه‌های شناسایی شده از تکنیک AHP فازی در جهت رتبه‌بندی مولفه‌های شناسایی شده و نیز تکنیک DEMATEL جهت‌شناسایی شدت تاثیرگذاری مولفه‌ها در این تحقیق استفاده شد. جامعه آماری شامل ۱۸ نفر از کارکنان با تجربه بالا، مدیران میانی و مدیران عالی است که بر اساس روش سرشماری در فنی و حرفه‌ای (بخش روستایی)، وزارت کشاورزی و وزارت اقتصاد و دارایی مشغول به کار هستند، می‌باشد. یافته‌های بخش کیفی تحقیق، این شاخص‌ها را موثر بر اشتغال پایدار روستایی معرفی نمود: توسعه فردی، نظام اجتماعی، حکومت، زیر ساخت، نظام اقتصادی و منابع. در ادامه، زیرمعیارهای مربوط به هر یک از ۶ معیار اصلی نیز استخراج گردید. خروجی‌های ANP فازی نشان می‌دهد شاخص‌های: توسعه فردی، نظام اجتماعی، حکومت، زیر ساخت، نظام اقتصادی و منابع؛ به ترتیب بیشترین تاثیر را در ایجاد اشتغال پایدار روستایی با رویکرد اقتصاد مقاومتی دارند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که مولفه‌های تاثیرگذار در ایجاد اشتغال پایدار روستایی با رویکرد اقتصاد مقاومتی به ترتیب عبارتند از نظام اجتماعی، نظام اقتصادی، حکومت، زیرساخت و منابع.

کلمات کلیدی: اشتغال پایدار روستایی، اقتصاد مقاومتی، توسعه مهارت‌های حرفه‌ای، خط‌مشی گذاری

^۱ دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، گرایش خط‌مشی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

^۲ استادیار، گروه مدیریت، دانشکده علوم انسانی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران. (نویسنده مسئول).

^۳ استادیار، گروه مدیریت، دانشکده علوم انسانی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

مناطق روستایی در ایران بخش بزرگی از این سرزمین را تشکیل می‌دهند. طبق سرشماری صورت گرفته توسط مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ مشخص گردید که جمعیت ساکن در نقاط روستایی در ایران برابر بیست میلیون و هفتصد و سی هزار نفر (۲۰,۷۳۰,۶۲۵) نفر می‌باشد (مرکز آمار ایران). در همین راستا توسعه پایدار روستایی موضوعی مهم می‌باشد که با توجه به گسترش قلمرو مناطق روستایی و حضور بسیاری از منابع مهم در این بخش و همچنین با توجه به فعل و انفعالات پیچیده بین تولید محصولات کشاورزی، منابع طبیعی و جوامع محلی، این موضوع بیش از پیش اهمیت یافته است (پالمیسانو و همکاران، ۲۰۱۶: ۴۳۰). در همین راستا اولویت بخشی به توسعه روستایی به عنوان یکی از اصول اساسی نظام مقدس جمهوری اسلامی شناخته شده است (گل محمدی، ۱۳۸۹). پیش از این بخش کشاورزی به عنوان موتور رشد اقتصادهای روستایی محسوب می‌گردید و در نتیجه، مسائل روستایی و کشاورزی به طور تقریباً مترادف در نظر گرفته می‌شود. از سویی دیگر در گذشته فرض بر این بود که می‌توان اهداف کشاورزی و روستایی را از طریق مجموعه‌ای از سیاست‌های طراحی شده برای بهبود عملکرد اقتصادی بخش‌های کشاورزی دنبال کرد (کوپمنز و همکاران^۱، ۲۰۱۸: ۲۵۲). در همین راستا آزکیا^۲ (۱۹۸۵) توسعه روستایی را بهبود شرایط زندگی توده‌های قشر کم درآمد ساکن روستا و خودکفا ساختن آن‌ها می‌داند. البته، بهبود شرایط زندگی توده‌های روستایی با افزایش تولید و درآمد و بهبود سطح زندگی آن‌ها امکان‌پذیر است. در مجموع، توسعه روستایی امری جامع و مفهوم و تصویری چند بعدی بوده که در برگیرنده توسعه کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به آن، یعنی صنایع دستی و صنایع روستایی، زیربنای اقتصادی اجتماعی، خدمات اجتماعی و تسهیلات مربوطه و بالاتر از همه توسعه منابع انسانی در مناطق روستایی می‌باشد (پاپ زن و همکاران، ۱۳۹۰). در بررسی کلی مفهوم توسعه پایدار می‌توان عنوان نمود که توسعه پایدار^۳ (SD) برای اولین بار توسط کمیسیون برون‌تلان در سال ۱۹۸۷ به عنوان "توسعه‌ای که مطابق با نیازهای در حال حاضر و بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای رفع نیازهای خود" توصیف شده است (پالمیسانو و همکاران، ۲۰۱۶: ۱۲). در همین راستا می‌توان عنوان نمود که توسعه پایدار روستایی^۴ (RSD) یک مفهوم چند بعدی است که در حال حاضر به عنوان یک مدل خطی سه‌گانه (TBL) تعریف شده است که شامل ابعاد زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی می‌باشد (پالمیسانو و همکاران، ۲۰۱۶: ۴۲۹). با توجه به برآوردهایی که صورت گرفته است به دلیل شرایط خاص اقلیمی کشور ایران و به ویژه کم‌آبی و خشکسالی‌های متعدد در سالیان اخیر اساس دستیابی به این توسعه نمی‌تواند فقط بر توسعه بخش کشاورزی در روستاهای ایران بنا نهاده شود (گل محمدی، ۱۳۸۹). در واقع می‌توان عنوان نمود که صنایع روستایی نقش بسزایی در افزایش درآمد روستائیان و ایجاد اشتغال در این بخش دارد. در ضمن صنایع روستایی می‌توانند نقش مؤثری در توسعه اقتصادی روستاها و کشور داشته باشند. این صنایع جدا از توان اشتغالزایی بالایی که دارد، می‌تواند در حل مسائل نابرابری و توزیع درآمد و امکانات، مهاجرت، امنیت ملی، آمایش سرزمین، رشد بیش از اندازه جمعیت شهرها و آلودگی آن و دیگر موارد بسیار مؤثر باشد. صنایع روستایی همچنین به علت مواردی همچون نیاز به سرمایه‌گذاری اندک در مقایسه با صنایع بزرگ،

^۱ Koopmans, M. Rogge, E. Mettepenningen, E. Knickel, K. _S_ _umane, S.

^۲ Azkia

^۳ Sustainable Development

^۴ Rural Sustainable Development

هزینه تولید به نسبت مناسب، نیاز کمتر به ارز خارجی و توان ارزآفرینی و افزایش صادرات، امکان استفاده از صنایع و امکانات موجود در نواحی روستایی، افزایش بهره وری ارزش افزایی تولید بخش کشاورزی، می تواند نقش بسیار مهمی را در توسعه اقتصادی روستاها و کشور ایفا کند (ملاشاهی، ۱۳۹۱). در سال های اخیر، توسعه پایدار روستای به دلیل تعاملات پیچیده بین منابع طبیعی، تولیدات کشاورزی و جوامع محلی به عنوان یک موضوع اصلی در مناطق روستایی تبدیل شده است و به همین دلیل سیاست گذاران در سطح جهانی این سیاست ها را در سیاست های توسعه ای گسترش داده اند (پالمیسانو و همکاران، ۲۰۱۶ : ۱۳). در همین راستا در ایران نیز به استناد بسته های رونق تولید و اشتغال ابلاغیه شماره ۸۷۹۹ مصوب ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی و ذیل بسته اشتغال و توانمندسازی نیروی کار وزارت جهاد کشاورزی مکلف شده است (با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برنامه اجرایی توسعه و تکمیل زنجیره های ارزش کسب و کار و اشتغال پایدار در فعالیتهای کشاورزی را تهیه نماید) با توجه به ابلاغ «برنامه اشتغال فراگیر» به شماره ۳۷۵۹۷ کلیه دستگاه های اجرایی و همچنین ابلاغ قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی مصوب ۹۶/۰۵/۳۱ مقرر شد وزارت جهاد کشاورزی برنامه اجرایی اشتغال بخش کشاورزی را تدوین و ارایه نماید (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی). از سویی دیگر رشد و توسعه در هر بخش در کشور در گرو توسعه بخشهای مختلف اقتصادی آن بوده، مهمترین عامل در توسعه پایدار نیز منابع انسانی شایسته و کارآمد آن کشور است با توجه به اهمیت اشتغال و نیروی انسانی جوان در توسعه کشور، دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی با تکیه بر کاهش بیکاری، اشتغال زایی در بخش کشاورزی دارای جایگاه ویژه ای است (زرگوش و مظفری، ۱۳۹۴). در واقع می توان عنوان نمود که امروزه آموزش و کسب مهارت نقشی مهم و اساسی در توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع ایفا می نماید. با توجه به آموزش می توان به توسعه پایدار در روستا دست یافت و آن را تقویت نمود. ارتقاء سطح مهارتی روستائیان می بایست به گونه ای باشد که آنها را به سوی بهینه سازی روش های تولیدی و بهره وری از امکانات موجود سوق داده به گونه ای که تأمین کننده بخشی از اهداف توسعه روستایی باشند. توسعه روستایی از اهداف اصلی پروژه ها و برنامه های اجرایی در این حیطه بوده و آموزش و ارتقاء مهارت روستائیان از عوامل اساسی و مهم در تقویت و پایداری توسعه روستایی است. لیکن در چنین رویکردی، آموزش نباید فراموش و یا کم ارزش تلقی شود (ملاشاهی و ملاشاهی، ۱۳۹۲ : ۵۱). چگین، واعظی و اصلی پور نیز در مقاله ای با عنوان جایگاه خط مشی گردشگری سلامت در توسعه اقتصادی و اجتماعی مبتنی بر راهبردهای اقتصاد مقاومتی، بدنبال پاسخ به این پرسش اند که بر اساس راهبردهای اقتصاد مقاومتی، خط مشی گردشگری سلامت در توسعه اقتصادی و اجتماعی چه جایگاهی دارد؟ در چارچوب پاسخ به این سؤال، از تلفیق روش های کیفی تحلیل مضمون و الگوسازی ساختاری - تفسیری استفاده شده است که با روش تحلیل مضمون از طریق کدگذاری مصاحبه ها و اسناد مکتوب به شکل گیری ۱۰ مضمون فراگیر مشترک (عدالت اجتماعی، گفتمان سازی، الگوی بومی، درون زایی، خط مشی گذاری کلان، تثبیت سهم بازار، محوریت کارآفرینی، دانش محوری، برون نگری، مردم محوری) منجر شد (چگین، واعظی و اصلی پور، ۱۳۹۶ : ۶۴۱).

در حوزه اشتغال پایدار روستایی، فراهانی، فرهنگی و مشهدی، در تحقیقی با عنوان تحلیل شاخص های مؤثر بر توسعه صنعت گردشگری روستایی (پیمایشی پیرامون روستای گرمه)، در پی شناسایی شاخص های مؤثر بر توسعه گردشگری مناطق روستایی و بررسی وضعیت هر یک از شاخص های مؤثر در توسعه گردشگری و اشتغال پایدار مناطق روستایی

(شاخص‌های فرهنگی - اجتماعی، شاخص‌های اقتصادی، شاخص‌های مدیریتی، شاخص‌های محیطی) اند و نتیجه گرفته اند توسعه صنعت گردشگری به‌عنوان صنعتی که با حوزه‌های مختلفی مانند اقتصاد، فرهنگ، محیط زیست، کشاورزی و خدمات در تعامل است می‌تواند به‌منزله‌ی یکی از ابزارهای اصلی توسعه و اشتغال پایدار روستایی مورد توجه قرار گیرد (فراهانی، فرهنگی و مشهدی، ۱۳۹۲: ۴۱).

پوراحمدی، مختاریان پور و یاسوری در مقاله ای با عنوان آسیب‌شناسی اجرای خط‌مشی‌های خصوصی‌سازی در ایران، خصوصی‌سازی را یکی از ابزارهای مهم دستیابی به توسعه و اشتغال پایدار می‌دانند. در این تحقیق، تجزیه و تحلیل داده‌ها به شکل‌گیری ۲۱۸ کد اولیه، ۹۴ مضمون فرعی و ۱۵ مضمون اصلی شامل سازوکار ناکارآمد و غیراصولی واگذاری، ضعف ساختاری و قدرت و انگیزه کم بخش خصوصی، سازوکار نامناسب عرضه و تقاضای سهام، سازوکار ضعیف ارزیابی، نداشتن دیدگاه آینده‌نگرانه، ضعف‌های فرهنگی، ضعف‌های روان‌شناختی، حاکمیت منطق کاپیتالیستی، حمایت و پشتیبانی مالی ضعیف از بخش خصوصی، بی‌انضباطی سیاست‌های مالی دولت، فعالیت و سيطرة شبه دولتی‌ها در اقتصاد، محیط غیررقابتی اقتصاد ملی، دخالت بیش از اندازه دولت در اقتصاد، تدوین و اجرای نامناسب قوانین و مقررات، هم‌راستایی اندک تصمیم‌ها و اقدام‌های مربوط به نهادهای مسئول انجامید. نتیجه مقاله حاکی است: اجرای ناقص، غیرعلمی و سیاست‌زده خصوصی‌سازی در ایران، سبب شده است که با وجود تلاش‌های بسیار، از مزایای آن برای کشور کاسته شده و مضررات آن نیز تشدید شود (پوراحمدی، مختاریان پور و یاسوری، ۱۳۹۷: ۳۳۳).

در مجموع می‌توان عنوان نمود که ترویج فرهنگ مهارت‌آموزی جهت برون رفت از معضل بیکاری امری ضروری است و برای رسیدن به اهداف توسعه و اشتغال پایدار در استان باید گام‌های اساسی برداشته شود. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نقش مهمی را در تربیت نیروی انسانی ماهر دارا می‌باشند. گسترش این آموزش‌ها منجر به ارتقاء سطح کیفی نیروی کار گشته و مخصوصاً در روستاها، بکارگیری نیروی کار بیکار در کارهای به غیر از کشاورزی، افزایش میزان تولید و در نهایت بهبود سطح درآمدی خانوارهای روستایی را در پی خواهد داشت. از سویی دیگر می‌توان بیان نمود که نقش آموزش‌های مهارتی در تحقق اقتصاد مقاومتی کلیدی و محوری بوده و می‌توان با ارائه آموزش با کیفیت، زمینه تولید داخلی و اشتغال پایدار را به ارمغان آورد. از سویی دیگر مهم‌ترین رسالت مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای ارائه مهارت‌های مختلف برای افراد جویای کار بوده که انتظار می‌رود مسئولین و والدین در سوق دادن جوانان جویای کار به مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای گام‌های موثرتری بردارند. در مجموع می‌توان عنوان نمود که آموزش نقشی مهم در اقتصاد دارد زیرا معرف نوعی مهم از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی است که با فراهم کردن زمینه‌های ارتقای دانش و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار و اشتغال در زمینه‌های مختلف به توسعه اقتصادی کمک می‌کند. حال با توجه به مطالب بیان شده، در این تحقیق به دنبال ارائه مدل خط‌مشی‌گذاری توسعه مهارت‌های حرفه‌ای برای ایجاد اشتغال پایدار روستایی با رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌باشیم.

پیشینه نظری پژوهش

با توجه به این که این پژوهش ماهیت اکتشافی دارد و به دنبال ارائه مدل خط‌مشی‌گذاری توسعه مهارت‌های

حرفه‌ای برای ایجاد اشتغال پایدار روستایی با رویکرد اقتصاد مقاومت می باشد، این تحقیق نیز فاقد فرضیه و به جای آن از سوالات تحقیق استفاده می‌شود.

مدل اولیه تحقیق حاضر به صورت زیر می‌باشد:

در این مدل می‌توان به خط مشی گذاری در سه سطح اشاره نمود:

سطح انسانی، سطح حمایتی، سطح محیطی

همچنین می‌توان شش سطح فرعی را نیز مطرح نمود که عبارتند از:

توسعه فردی، نظام اجتماعی، حکومت، زیر ساخت، نظام اقتصادی، منابع

همچنین می‌توان در این خصوص به مولفه‌های زیر اشاره نمود:

استفاده از روش‌های نوین بانکی (ارائه تسهیلات)، اصلاح تعرفه‌های مالیاتی، استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته و آموزش آن، انتشار اطلاعات، ایجاد خدمات الکترونیک، افزایش سطح آموزش‌های ابتدایی، افزایش استانداردهای تحصیلات، سرمایه‌گذاری بیشتر در امر آموزش، تغییر در ظرفیت‌های رشته‌های دانشگاهی با توجه به نیازهای جامعه، تشویق روستاییان به کسب دانش و مهارت لازم، افزایش بهره‌وری روستاییان، افزایش دسترسی و توسعه آموزش‌های مهارتی و خدمات فنی و مشاوره‌ای معطوف به ایجاد اشتغال در مناطق روستایی، ایجاد فضای مناسب برای مشارکت روستاییان

از سویی دیگر با توجه به رویکرد این تحقیق که رویکرد اقتصاد مقاومتی می‌باشد علاوه بر مولفه‌های نام برده شده می‌توان مولفه‌هایی زیر را نیز در راستای تحقیق اهدافی همانند مردمی نمودن اقتصاد، تقویت فرهنگ کار و تولید، کاهش وابستگی به ذخایر زیرزمینی، اصلاح الگوی مصرف و استفاده حداکثری از تمامی ظرفیت‌ها و ترویج روح خودباوری و خوداتکایی دانست.

جدول ۱. مولفه‌های تحقیق

نام شاخص	ابعاد	زیرسیستم
افزایش سطح آموزش‌های ابتدایی	توسعه فردی	سطح انسانی
توسعه آموزش‌های مهارتی		
توسعه آموزش‌های خدمات فنی		
ترویج روحیه خودباوری		
ترویج روحیه خوداتکایی		
سرمایه‌گذاری بیشتر در امر آموزش	نظام اجتماعی	سطح حمایتی
تشویق روستاییان به کسب دانش و مهارت لازم		
افزایش سطح خدمات مشاوره‌ای		
تقویت فرهنگ کار و تولید		
انتشار اطلاعات	حکومت	

افزایش استانداردهای تحصیلات	زیر ساخت	
تغییر در ظرفیت های رشته های دانشگاهی با توجه به نیازهای جامعه		
کاهش وابستگی به ذخایر زیرزمینی		
اصلاح تعرفه های مالیاتی		
استفاده از تکنولوژی های پیشرفته و آموزش آن		
ایجاد خدمات الکترونیک		
ایجاد فضای مناسب برای مشارکت روستاییان		
اصلاح الگوی مصرف	نظام اقتصادی	سطح محیطی
استفاده از روش های نوین بانکی (ارائه تسهیلات)		
افزایش بهره وری روستاییان		
استفاده حداکثری از تمامی ظرفیت ها	منابع	

پایداری

ایده پایداری در سال ۱۹۶۹ توسط اتحادیه بین المللی حفاظت از طبیعت (IUCN) به تصویب رسید. اندکی پس از آن، این یک موضوع کلیدی کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست انسانی در استکهلم (۱۹۷۲) بود به عنوان یک مفهوم که به صراحت پیشنهاد شده بود که امکان دستیابی به توسعه اقتصادی بدون آسیب زیست محیطی فراهم شود. در دهه های بعد، گفتمان توسعه پایدار به طور مداوم توسط استراتژی حفاظت از محیط زیست (۱۹۸۰)، گزارش برونلند (۱۹۸۷) و کنفرانس سازمان محیط زیست و توسعه در ریودوژانیرو (۱۹۹۲) و همچنین در برنامه ریزی دولتی و مشارکت رهبران کسب و کار و سازمان های غیردولتی توسعه یافت (مورن آلگرت و همکاران، ۱، ۲۰۱۸: ۲). ایده پایداری بر برنامه ریزی برای آینده تمرکز می کند و راه های مقابله با تهدیدهای جدی را در برمیگیرد، به طوری که یک بعد صریح زمانی را شامل می شود (پورتنی، ۲، ۲۰۱۵). دو روش مهم برای ارزیابی پایداری وجود دارد. اول، پیشنهاد تعاریف جهانی برای مفهوم پیچیده پایداری است. روش دوم پیشنهاد یک تعریف محلی در رابطه با نگرش های متفاوت و نیازهای مختلف توسعه است (هاشمی و غفاری، ۱۳۹۶: ۱۳۱).

چالش های پایداری

سه بعد پایداری عبارتند از پایداری محیطی، پایداری اقتصادی و پایداری اجتماعی که تعدادی از چالش های کلیدی مربوط به هر بعد ذکر شده است (مورن آلگرت و همکاران، ۲۰۱۸: ۷):

✓ پایداری محیطی: برنامه ریزی منطقه ای، حفظ و مدیریت طبیعت، تصفیه زباله و آب، آلودگی، حمل و نقل، آموزش محیط زیست، بازیافت و تغییرات آب و هوایی؛

^۱ Morén-Alegret & et al

^۲ Portney

- ✓ پایداری اقتصادی: شرایط اشتغال و کار، کارفصلی، کارآفرینی، نرخ ارز و بوروکراسی؛
- ✓ پایداری اجتماعی: اشتغال، مشارکت، تحصیل، پیری، مراقبت‌های بهداشتی، جنایت، زندگی اجتماعی، نژادپرستی و تعصب.

این رویکرد سه‌گانه به پایداری، یافته‌های تجربی جدید در شهرهای کوچک و مناطق روستایی را ارائه می‌دهد، در حالی که به نگرانی‌های نظری در مورد پایداری توجه شده است.

توسعه ی روستایی

توسعه روستایی به طور گسترده‌ای به توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع روستایی از طریق مشارکت کسانی که به طور مستقیم تحت تاثیر قرار گرفته‌اند، اشاره دارد (چیانگمای^۱، ۲۰۱۷: ۱۷۵). هدف اصلی انگاره‌های سنتی توسعه روستایی اقتصاد - محور ۲ بوده و توسعه به معنای حصول رشد اقتصادی به هر قیمتی بود و در مقابل در انگاره‌های جدید که انسان محور ۳ نام گرفته است هدف رشد کیفی با توجه به اهداف جدید محیط زیست و عدالت اجتماعی می‌باشد. این موضوع از طریق شکل‌های مردمی با تأکید بر تواناسازی مردم و استفاده از فن‌آوری مناسب و محلی و تأکید جدی و روزافزون بر مقوله عدالت اجتماعی و فقرزدایی انجام می‌شود (نکویی، ۱۳۹۶: ۳۷). در جدول تعاریف متفاوتی از توسعه روستایی ارائه شده است.

جدول ۲. دیدگاه‌های مختلف توسعه روستایی

سال	پژوهشگر	دیدگاه
۱۹۸۵	ازکیا ^۴	توسعه ی روستایی را بهبود شرایط زندگی توده‌های قشر کم درآمد ساکن روستا و خودکفا ساختن آن‌ها می‌داند. البته، بهبود شرایط زندگی توده‌های روستایی با افزایش تولید و درآمد و بهبود سطح زندگی آنها امکانپذیر است.
۲۰۰۱	زمانی پور	توسعه روستایی امری جامع و مفهوم و تصویری چندبعدی بوده که در برگرفته ی توسعه کشاورزی و فعالیت‌های وابسته به آن، یعنی صنایع‌دستی و صنایع‌روستایی، زیربناهای اقتصادی اجتماعی، خدمات اجتماعی و تسهیلات مربوطه و بالاتر از همه توسعه منابع انسانی در مناطق روستایی می‌باشد.
چیانگمای	۲۰۱۷	توسعه روستایی توسعه منابع انسانی است که به معنای وسیع‌تر توسعه فرد، سازمان و جامعه را پوشش می‌دهد.

^۱ Chiangmai

^۲ Eco-Centric.

^۳ Homo-Centric.

^۴ Azkia

ابعاد توسعه روستایی

یکی از ابعاد توسعه روستایی، توسعه انسانی است که مجموعه‌ای از استراتژی‌های توسعه، شایستگی‌ها و توانمندی‌های افراد که برای پاسخگویی به نیازهای فوری و پیوسته در تغییر کسب و کار بکارگرفته می‌شود و دارای دو جنبه می‌باشد (پاپ زن و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۴):

- ✓ جنبه نخست شامل شکل‌گیری توانمندی‌های انسانی است مانند سلامتی، دانش و مهارت بهتر
- ✓ جنبه دوم کاربردی است که مردم می‌توانند از این قبیل توانمندی‌ها برای اوقات فراغت، دنبال کردن اهداف سازنده، فعالیت در امور اجتماعی، فرهنگی و سیاسی داشته باشند.

داعیه داران توسعه انسانی پایدار بر این باورند که فرصت‌ها باید به شکل عادلانه در اختیار افراد قرار گیرد و به همه مردم چه مرد و چه زن به گونه یکسان فرصت داده شود تا در اجرای طرح‌ها و تصمیم‌های اساسی که زندگی آن‌ها را شکل می‌بخشد، مشارکت داشته باشند (پاپ زن و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۴). توسعه منابع انسانی به روند بهبود توانایی افراد برای پیدا کردن و انتخاب گزینه‌های بهتر برای تغییر هم اشاره دارد (چیانگمای، ۲۰۱۷: ۱۷۶).

مدل‌های توسعه روستایی

مدل‌های توسعه روستایی و ویژگی‌های هر کدام به طور خلاصه در جدول آورده شده است (لووه و همکاران، ۲۰۱۹: ۳۱).

جدول ۳. مدل‌های توسعه روستایی

شبکه‌ای (جدید- درونی)	توسعه پایین به بالا (درونی)	توسعه بالا به پایین (بیرونی)	اصل کلیدی
شناسایی و بهره‌برداری از پتانسیل محل مبتنی بر مکان؛ عدالت اجتماعی- فضایی	به کار بردن منابع محلی (طبیعی، انسانی و فرهنگی) برای توسعه پایدار	اقتصاد مقیاس و تمرکز	
شبکه‌های جهانی- محلی و جریان‌های شهری- روستایی، ارتباطات خارجی از طریق حکومت چند وجهی و چند جانبه	ابتکار محلی و سازمانی	قطب‌های رشد شهری	نیروهای پویا
نشانی از کارکردهای مصرف‌کننده و تولیدکننده در حال ظهور	خدمات مختلف اقتصادی	تولید غذا و محصولات اولیه برای گسترش اقتصادهای شهری	عملکرد مناطق روستایی

مشکلات اصلی توسعه روستایی	بهره‌وری کم و محیطی	ظرفیت محدود مناطق / گروه‌ها برای شرکت در فعالیت اقتصادی	روابط نامساوی بین محلات و نیروهای خارجی و موسسات؛ تغییر آب و هوا و مشکلات اقتصادی
تمرکز بر توسعه روستایی	مدرن کردن کشاورزی، تشویق تحرک کار و سرمایه	ساخت ظرفیت (مهارت‌ها، موسسات، زیرساختار)؛ غلبه بر محرومیت‌ها	ساخت ظرفیت محلی برای تحریک منابع داخلی و پاسخ به فشارهای خارجی و فرصتها
تمرکز بر تحقیق توسعه روستایی	اقتصادهای کشاورزی؛ مدل‌های اقتصادی Keynesian و مثبت‌گرایی	جامعه‌شناسی روستایی و جغرافیا روستایی؛ روش‌های تفسیری و تحقیق مطالعه موردی	تحقیقات عملی و فعال با جوامع؛ بین رشته‌ای
منابع دانش	تحقیقات علمی و کارشناسان خارجی	ارتباط محلی	براساس محل "نخمس بومی"

مدیریت توسعه روستایی

مدیریت توسعه روستایی فرآیند ایجاد و دستیابی به اهداف توسعه منابع انسانی است که فاکتور پویا می‌تواند، توانایی ایجاد دانش در فرایند توسعه روستایی باشد (چیانگمای، ۲۰۱۷: ۱۷۶).

پیوند روستایی - شهری در فرآیند توسعه

توسعه روستایی سهم بسیاری در دستیابی به اهداف کلی توسعه در سطح ملی خواهد داشت؛ بنابراین، یکی از راهبردهایی که می‌تواند از چالش‌های توسعه روستایی بکاهد و نتایج مثبتی در توسعه روستایی به همراه داشته باشد، نقش کلیدی پیوندهای روستایی - شهری در فرآیند توسعه، از طریق جریان مبادلات مالی و پولی است. این جریان می‌تواند سه شکل مختلف داشته باشد (رومیانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۳):

- ❖ سرمایه می‌تواند از طریق بانک‌ها و مؤسسات مالی شهری و روستایی در قالب اعتباراتی باشد که در اختیار کشاورزان و افراد شاغل روستایی قرار داده می‌شود؛
- ❖ سرمایه‌گذاری در توسعه فعالیت‌های فردی - خانوادگی و صنایع روستایی از طریق بخش خصوصی یا دولتی یا پروژه‌های اهدایی باشد؛
- ❖ ممکن است به شکل پول‌هایی باشد که از سوی ساکنان شهر برای اقوام ساکن در روستا حواله می‌شود.
- ❖ برخی از جریان‌ها و پیوندهای روستایی - شهری می‌توانند برای هر یک از نواحی مساعد باشند؛ اما باید توجه داشت که منافع خالص می‌توانند به شیوه‌های گوناگونی جریان یابند و در نتیجه با گذشت زمان از یک مکان به مکان دیگر تغییر کنند (محمدی یگانه و حسین زاده، ۱۳۹۲: ۵۶).

توسعه پایدار روستایی

مفهوم توسعه پایدار، نخستین بار به طور رسمی در سال ۱۹۸۷ در گزارش برانت لند با عنوان "آینده مشترک ما" کمیسیون جهانی محیط‌زیست و توسعه سازمان ملل مطرح شد. این کمیسیون، توسعه پایدار را چنین تعریف می‌کند: "تأمین نیازهای نسل حاضر بدون به مخاطره انداختن ظرفیت‌های نسل آینده برای رفع نیازهایشان" (مرادی و طالبی، ۱۳۹۶: ۱۶۷). توسعه پایدار روستایی تحولات مستمر و همه جانبه‌ای است که در چارچوب آن ظرفیت‌ها و توانایی‌های اجتماعات روستایی در جهت رفع نیازهای مادی و معنوی و مشارکت مؤثر در فرایندها شکل داده شود و نظام سکونت محلی از ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی، اقتصادی و نهادی رشد و تعالی می‌یابد و بر سه اصل توانمندسازی، ظرفیت‌سازی، امنیت اکولوژی - امنیت اجتماعی و امنیت اقتصادی استوار است (نکویی، ۱۳۹۶: ۳۷). تفاوت در موقعیت‌های ملی، منطقه‌ای، محلی و سیاست‌های توسعه روستایی تحقق توسعه پایدار روستایی را مشکل می‌کند (مورن آلگرت و همکاران، ۲۰۱۸: ۳).

روش‌شناسی پژوهش

از یک منظر، روش‌شناسی، مطالعه منظم، منطقی و اصولی است که کاوش علمی را راهبری می‌کند. از این دیدگاه، روش‌شناسی به عنوان شاخه‌ای از منطق و یا حتی فلسفه است. دیدگاهی دیگر روش‌شناسی را شاخه‌ای از علم می‌داند. در مقابل، تالکوت پارسونز معتقد است که روش‌شناسی در اصل با روش‌های پژوهش تجربی نظیر آمارشناسی، مطالعه موردی، مصاحبه و غیره سروکار ندارد، بلکه ملاحظه زمینه‌های کلی برای اعتبار کار علمی است. روش‌شناسی نه دقیقاً یک رشته فلسفی و نه دقیقاً رشته‌ای علمی است. اندیشمندان مختلف براساس معیارهای گوناگون از قبیل هدف، زمان، ژرفایی، وسعت، کاربرد و میزان کنترل پژوهشگر تقسیم‌بندی‌هایی انجام داده و انواعی از پژوهش‌ها را در آثار خود ارائه داده‌اند (طیبی و همکاران، ۱۳۸۸، ۱۱۵-۱۱۳). پژوهش حاضر، براساس هدف به صورت کاربردی تعریف شده است. این تحقیقات با استفاده از زمینه و بستر شناختی و معلوماتی که توسط تحقیقات بنیادی فراهم شده برای رفع نیازمندی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد (حافظ‌نیا، ۱۳۸۰). از سویی دیگر، از نظر ماهیت و روش تحقیق، توصیفی است. در این تحقیقات، پژوهشگر ماهیت مسأله تحقیق را توصیف می‌کند. تحقیق حاضر از نظر مکانی، دارای خصوصیات کتابخانه‌ای و میدانی است. انجام این تحقیق مستلزم نظرسنجی از جامعه آماری متشکل از واحدهای آماری بوده و از این جهت روش پیمایشی (زمینه‌یابی) برگزیده شد. حال با توجه به این که پژوهش حاضر از نوع آمیخته (کیفی - کمی) است؛ در بخش اول اقدام به انجام مطالعه تطبیقی درخصوص موضوع مطرح شده می‌نماییم. در ادامه بخش کمی پژوهش نیز برای طبقه‌بندی و اولویت‌بندی مولفه‌های شناسایی شده از تکنیک AHP فازی در جهت رتبه‌بندی مولفه‌های شناسایی شده و نیز تکنیک DEMATEL جهت شناسایی شدت تاثیرگذاری مولفه‌ها در این تحقیق استفاده خواهد شد.

یافته‌های پژوهش

تحلیل با استفاده از تکنیک Dematel

از میان معیارهای مختلف با توجه به نظر کارشناسان و بر اساس ادبیات موضوع سیزده معیار برای ارزیابی گزینه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند.

جدول ۴. معیارها

ابعاد	نام شاخص	
توسعه فردی	C۱	افزایش سطح آموزش های ابتدایی
	C۲	توسعه آموزش های مهارتی
	C۳	توسعه آموزش های خدمات فنی
	C۴	ترویج روحیه خودباوری
	C۵	ترویج روحیه خوداتکایی
نظام اجتماعی	C۶	سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش
	C۷	تشویق روستاییان به کسب دانش و مهارت لازم
	C۸	افزایش سطح خدمات مشاوره ای
	C۹	تقویت فرهنگ کار و تولید
حکومت	C۱۰	انتشار اطلاعات
	C۱۱	افزایش استانداردهای تحصیلات
	C۱۲	تغییر در ظرفیت های رشته های دانشگاهی با توجه به نیازهای جامعه
	C۱۳	کاهش وابستگی به ذخایر زیرزمینی
زیر ساخت	C۱۴	اصلاح تعرفه های مالیاتی
	C۱۵	استفاده از تکنولوژی های پیشرفته و آموزش آن
	C۱۶	ایجاد خدمات الکترونیک
	C۱۷	ایجاد فضای مناسب برای مشارکت روستاییان
	C۱۸	اصلاح الگوی مصرف
نظام اقتصادی	C۱۹	استفاده از روش های نوین بانکی (ارائه تسهیلات)
	C۲۰	افزایش بهره وری روستاییان
منابع	C۲۱	استفاده حداکثری از تمامی ظرفیت ها

براساس مقیاس‌های ۰ تا ۴ که بیانگر محدوده عدم تأثیرگذاری تا تأثیرگذاری بسیار بالا است، از افراد پاسخ دهنده خواسته می‌شود تا درجه تأثیر مستقیم هر فاکتور را بر هر فاکتور یا معیارهای دیگر مشخص نمایند. درجه تأثیر مستقیم هر فاکتور یا معیار i را بر هر فاکتور/ معیار j با aij نشان داده می‌شود.

جدول ۵. مقیاس پرسش‌نامه

ارزش عددی	طیف کلی
۰	بدون تأثیر
۱	تأثیر خیلی کم
۲	تأثیر کم
۳	تأثیر زیاد
۴	تأثیر خیلی زیاد

سپس شدت روابط نهایی (و به توافق جمعی) از عناصر را از خبرگان خواستار شدیم. این شدت به صورت امتیاز دهی بین ۰ الی ۴ خواهد بود. سپس امتیازات را به ازای هر دو عنصر بر روی ماتریس قرار می‌دهیم.

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	C14	C15	C16	C17	C18	C19	C20	C21
C1	۰	۳	۳	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۳	۲	۳	۲	۲	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۲
C2	۳	۰	۳	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۳	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۳	۲	۳
C3	۳	۳	۰	۴	۴	۴	۲	۴	۴	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۴	۴	۴	۴	۴
C4	۳	۴	۳	۰	۴	۳	۳	۳	۳	۳	۴	۴	۳	۳	۴	۴	۴	۳	۳	۳	۴
C5	۴	۳	۴	۴	۰	۳	۱	۲	۲	۴	۳	۴	۳	۲	۴	۲	۱	۳	۳	۳	۳
C6	۴	۳	۴	۴	۲	۰	۱	۲	۲	۳	۲	۳	۲	۲	۴	۲	۱	۳	۳	۳	۳
C7	۳	۳	۳	۳	۱	۳	۰	۲	۲	۲	۲	۳	۳	۱	۳	۱	۱	۲	۳	۳	۲
C8	۴	۳	۲	۳	۳	۳	۲	۰	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۴	۲	۲	۳	۳	۳	۳
C9	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۴	۳	۰	۳	۳	۳	۳	۴	۲	۳	۳	۳	۳	۳	۳
C10	۳	۴	۳	۳	۲	۴	۳	۳	۳	۰	۳	۳	۳	۳	۴	۴	۳	۴	۴	۳	۴
C11	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۰	۳	۳	۲	۳	۲	۲	۳	۳	۳	۳
C12	۳	۴	۳	۳	۲	۳	۲	۴	۴	۴	۳	۰	۲	۲	۳	۴	۴	۴	۴	۴	۴
C13	۳	۳	۲	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۱	۲	۰	۲	۳	۱	۲	۱	۲	۲	۱
C14	۲	۲	۳	۴	۱	۳	۱	۳	۳	۲	۱	۲	۳	۰	۳	۲	۲	۴	۲	۴	۴
C15	۲	۳	۴	۴	۳	۲	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۲	۱	۲	۱	۱	۱
C16	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۳	۳	۳	۲	۴	۳	۰	۳	۳	۳	۳	۳

۱۰۳۱: مقیاس ۵ نقطه‌ای

C17	4	4	3	3	2	4	2	2	2	3	4	3	2	2	4	4	0	4	3	3	3
C18	3	3	2	1	2	3	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	0	1	2	1
C19	3	4	4	3	3	4	3	4	3	2	4	4	4	2	3	4	4	4	0	3	4
C20	3	4	4	4	4	3	2	3	3	2	3	2	1	1	3	3	4	4	4	0	4
C21	3	3	3	3	2	3	1	2	3	3	3	3	3	1	4	3	2	3	2	2	0

در انتها و پس از محاسبات صورت گرفته، در جدول آخر جمع عناصر هر سطر (R) برای هر عامل نشانگر میزان تاثیرگذاری آن عامل بر سایر عامل های سیستم است. (میزان تاثیرگذاری متغیرها). از سویی دیگر جمع عناصر ستون (C) برای هر عامل نشانگر میزان تاثیرپذیری آن عامل از سایر عامل های سیستم است (میزان تاثیرپذیری متغیرها). بنابراین بردار افقی (R+C) میزان تاثیر و تاثر عامل مورد نظر در سیستم است. به عبارت دیگر هرچه مقدار R+C عاملی بیشتر باشد، آن عامل تعامل بیشتری با سایر عوامل سیستم دارد. بردار عمودی (R-C) مقدار نهایی اثرگذاری هر عامل بر مجموعه عوامل دیگر سیستم را نشان می دهد.

جدول 6. شدت روابط نهایی

	R+C	R-C		R+C		R-C	
C1	1,963754	1,294999		C17	2,569817	C15	1,343502
C2	1,989664	1,29793		C5	2,532918	C3	1,319597
C3	2,169835	1,319597		C8	2,507167	C4	1,307649
C4	2,153117	1,307649		C6	2,477841	C2	1,29793
C5	2,532918	1,063402		C19	2,170924	C1	1,294999
C6	2,477841	1,203393		C3	2,169835	C21	1,220244
C7	1,93496	0,924538		C4	2,153117	C18	1,209738
C8	2,507167	1,160328		C12	2,133081	C6	1,203393
C9	2,098258	1,144799		C10	2,118758	C12	1,195308
C10	2,118758	1,121075		C9	2,098258	C20	1,186274
C11	1,990092	1,175336		C20	2,084639	C19	1,182063
C12	2,133081	1,195308		C16	2,028715	C16	1,181724
C13	1,838338	1,150423		C21	2,021309	C11	1,175336
C14	1,484085	0,983492		C11	1,990092	C8	1,160328
C15	1,345673	1,343502		C2	1,989664	C13	1,150423
C16	2,028715	1,181724		C1	1,963754	C9	1,144799
C17	2,569817	1,133261		C7	1,93496	C17	1,133261

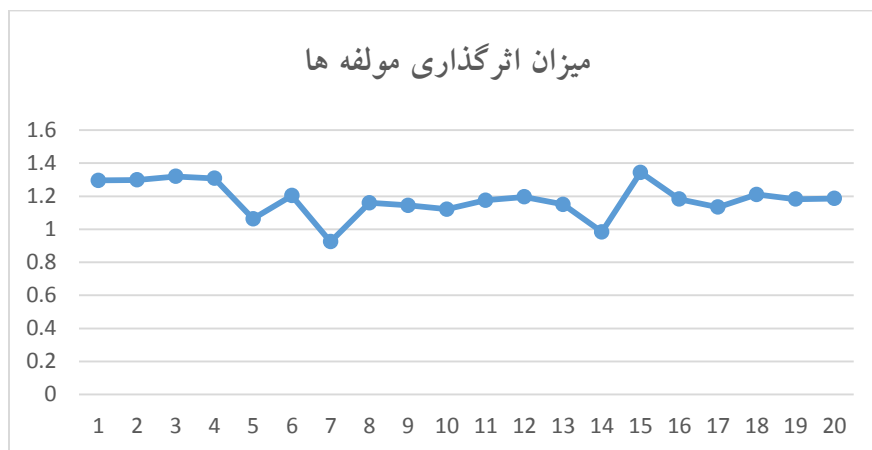
C18	۱,۸۰۰۸۱۷	۱,۲۰۹۷۳۸		C13	۱,۸۳۸۳۳۸		C10	۱,۱۲۱۰۷۵
C19	۲,۱۷۰۹۲۴	۱,۱۸۲۰۶۳		C18	۱,۸۰۰۸۱۷		C5	۱,۰۶۳۴۰۲
C20	۲,۰۸۴۶۳۹	۱,۱۸۶۲۷۴		C14	۱,۴۸۴۰۸۵		C14	۰,۹۸۳۴۹۲
C21	۲,۰۲۱۳۰۹	۱,۲۲۰۲۴۴		C15	۱,۳۴۵۶۷۳		C7	۰,۹۲۴۵۳۸

با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان بیان نمود که می‌توان عنوان نمود که بردار افقی (R+C) میزان تاثیر و تاثر عامل مورد نظر در سیستم است. به عبارت دیگر هرچه مقدار R+J عاملی بیشتر باشد، آن عامل تعامل بیشتری با سایر عوامل سیستم دارد. بردار عمودی (R-C) مقدار نهایی اثرگذاری هر عامل بر مجموعه عوامل دیگر سیستم را نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان عوالم را براساس اثرگذاری آن بر مجموعه دیگر عوامل به صورت زیر دسته بندی نمود:

جدول ۷. میزان اثرگذاری مولفه‌ها

اثرگذاری	مولفه
۱,۳۴۳۵۰۲	استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته و آموزش آن
۱,۳۱۹۵۹۷	توسعه آموزش‌های خدمات فنی
۱,۳۰۷۶۴۹	ترویج روحیه خودباوری
۱,۲۹۷۹۳	توسعه آموزش‌های مهارتی
۱,۲۹۴۹۹۹	افزایش سطح آموزش‌های ابتدایی
۱,۲۲۰۲۴۴	استفاده حداکثری از تمامی ظرفیت‌ها
۱,۲۰۹۷۳۸	اصلاح الگوی مصرف
۱,۲۰۳۳۹۳	سرمایه‌گذاری بیشتر در امر آموزش
۱,۱۹۵۳۰۸	تغییر در ظرفیت‌های رشته‌های دانشگاهی با توجه به نیازهای جامعه
۱,۱۸۶۲۷۴	افزایش بهره‌وری روستاییان
۱,۱۸۲۰۶۳	استفاده از روش‌های نوین بانکی (ارائه تسهیلات)
۱,۱۸۱۷۲۴	ایجاد خدمات الکترونیک
۱,۱۷۵۳۳۶	افزایش استانداردهای تحصیلات
۱,۱۶۰۳۲۸	افزایش سطح خدمات مشاوره‌ای
۱,۱۵۰۴۲۳	کاهش وابستگی به ذخایر زیرزمینی
۱,۱۴۴۶۹۹	تقویت فرهنگ کار و تولید
۱,۱۳۳۲۶۱	ایجاد فضای مناسب برای مشارکت روستاییان
۱,۱۲۱۰۷۵	انتشار اطلاعات

ترویج روحیه خوداتکایی	۱,۰۶۳۴۰۲
اصلاح تعرفه های مالیاتی	۰,۹۸۳۴۹۲
تشویق روستاییان به کسب دانش و مهارت لازم	۰,۹۲۴۵۳۸

نمودار ۱. میزان اثرگذاری مولفه ها

بحث و نتیجه گیری

در روش کلاسیک ANP که توسط ساعتی^۱ (۱۹۹۶) معرفی شد از فرد خبره خواسته می شود که با استفاده از اعداد و نسبت های دقیق به مقایسه زوجی مشخصه های هم سطح در یک ساختار شبکه ای بپردازد. نسبت های ارائه شده توسط فرد خبره ماتریس مقایسات زوجی را تشکیل می داد که با محاسبه ماتریس مقادیر ویژه آن، وزن هر کدام از مشخصه های هم سطح بدست می آمد. تعداد زیادی از محققان معتقدند بدلیل وجود نوعی عدم اطمینان در خبره هنگام انجام مقایسه زوجی و تخصیص نسبت به آن، این نوع تصمیم گیری نادقیق و غیرقابل اطمینان است (لئونگ و کائو، ۲۰۰۰). اعداد فازی مورد استفاده در این تحقیق به منظور تشکیل ماتریسهای مقایسه زوجی که توسط لین^۲ (۲۰۰۹) پیشنهاد شده است، در جدول زیر آمده است (حقیقت منفرد و رضایی، ۱۳۹۰).

جدول ۸. اعداد فازی

مقیاس عدد فازی مربوطه	عدد فازی	متغیر زبانی
(۱, ۱, ۱)	$\tilde{1}$	یکسان
(۱, ۲, ۳)	$\tilde{2}$	بینابین
(۲, ۳, ۴)	$\tilde{3}$	اندکی مهم تر
(۳, ۴, ۵)	$\tilde{4}$	بینابین
(۴, ۵, ۶)	$\tilde{5}$	مهم تر

^۱ Saaty, T. L.

^۲ Lin, H. F.

(۵ , ۶ , ۷)	$\tilde{\alpha}$	بینابین
(۶ , ۷ , ۸)	$\tilde{\beta}$	بسیار مهم تر
(۷ , ۸ , ۹)	$\tilde{\lambda}$	بینابین
(۸ , ۹ , ۹)	$\tilde{\eta}$	اکیدا مهم تر

کاراکتر (\sim) برای نشان دادن مجموعه‌های فازی بر روی علائم قرار می‌گیرد و در واقع مهم‌ترین قابلیت مجموعه فازی توانایی آن در نشان دادن داده‌های مبهم و نامشخص است. ویژگی این مجموعه، تابع عضویت است که در آن به هر عضو درجه عضویتی بین صفر و یک تعلق می‌گیرد (ژو و همکاران، ۱۹۹۹: ۱).

اولویت بندی ابعاد توسعه فردی

جدول ۹. اوزان فازی براساس شاخص توسعه فردی

\tilde{W}_j	lw_j	mw_j	uw_j	وزن فازی زدایی شده	رتبه	معیار
\tilde{W}_1	۰,۲۳۳۱۸۶۱۴	۰,۲۱۷۱۵۰۵۴	۰,۲۱۳۹۶۵۵	۰,۲۱۷۶۲۵۶۳	۳	افزایش سطح آموزش‌های ابتدایی
\tilde{W}_2	۰,۱۲۰۲۹۲۰۲	۰,۱۱۴۱۱۲۹۵	۰,۱۰۸۰۰۴۸۸	۰,۱۱۴۱۲۴۷۸	۴	توسعه آموزش‌های مهارتی
\tilde{W}_3	۰,۳۴۲۸۸۵۵۹	۰,۳۶۰۹۲۶۷۵	۰,۳۷۲۴۴۹۱۶	۰,۳۵۹۸۴۰۲۹	۱	توسعه آموزش‌های خدمات فنی
\tilde{W}_4	۰,۰۴۵۹۱۷۶۹	۰,۲۶۰۰۶۷۵۹	۰,۲۶۸۰۸۴۵	۰,۲۲۵۷۲۳۷۶	۲	ترویج روحیه خودباوری
\tilde{W}_5	۰,۰۶۰۸۹۲۶۵	۰,۰۴۷۷۴۲۱۷	۰,۰۳۷۴۹۵۹۷	۰,۰۴۸۲۲۶۲۲	۵	ترویج روحیه خودانگیزی
۰/۰۴۳۹	نرخ سازگاری قضاوت					

اولویت بندی ابعاد نظام اجتماعی

جدول ۱۰. اوزان فازی براساس شاخص نظام اجتماعی

\tilde{W}_j	lw_j	mw_j	uw_j	وزن فازی زدایی شده	رتبه	معیار
\tilde{W}_1	۰,۲۸۵۴۵۴	۰,۲۸۵۴۳	۰,۲۸۲۶۵۹	۰,۲۱۷۶۲۶	۳	سرمایه‌گذاری بیشتر در امر آموزش

\tilde{W}_2	۰,۴۶۴۲۸۱	۰,۴۸۵۴۸۳	۰,۴۸۲۹۴۴	۰,۱۱۴۱۲۵	۴	تشویق روستاییان به کسب دانش و مهارت لازم
\tilde{W}_3	۰,۱۷۷۲۰۹	۰,۱۶۰۷۶۷	۰,۱۷۰۲۷۴	۰,۳۵۹۸۴	۱	افزایش سطح خدمات مشاوره‌ای
\tilde{W}_4	۰,۰۷۳۰۵۶	۰,۰۶۸۳۲	۰,۰۶۴۱۲۲	۰,۲۲۵۷۲۴	۲	تقویت فرهنگ کار و تولید
۰/۰۲۵۸	نرخ سازگاری قضاوت					

اولویت بندی ابعاد شاخص حکومت

جدول ۱۱. اوزان فازی براساس شاخص حکومت

\tilde{W}_j	lw_j	mw_j	uw_j	وزن فازی زدایی شده	رتبه	معیار
\tilde{W}_1	۰,۳۱۹۳۱۸	۰,۳۱۷۹۴۱	۰,۳۱۵۵۷۷	۰,۳۱۷۷۷۶	۲	انتشار اطلاعات
\tilde{W}_2	۰,۲۵۱۶۱۹	۰,۲۵۳۳۴۶	۰,۲۴۸۴۷۵	۰,۲۵۲۲۴۶	۳	افزایش استانداردهای تحصیلات
\tilde{W}_3	۰,۳۴۲۲۲	۰,۳۴۱۹۶۸	۰,۳۵۲۶۷۶	۰,۳۴۳۷۹۵	۱	تغییر در ظرفیت های رشته‌های دانشگاهی با توجه به نیازهای جامعه
\tilde{W}_4	۰,۰۸۶۸۴۳	۰,۰۸۶۷۴۵	۰,۰۸۳۲۷۲	۰,۰۸۶۱۸۳	۴	کاهش وابستگی به ذخایر زیرزمینی
۰,۰۶۳۴	نرخ سازگاری قضاوت					

اولویت بندی ابعاد شاخص زیر ساخت

جدول ۱۲. اوزان فازی براساس شاخص زیر ساخت

\tilde{W}_j	lw_j	mw_j	uw_j	وزن فازی زدایی شده	رتبه	معیار
\tilde{W}_1	۰,۴۹۴۹۰۳	۰,۲۵۶۳	۰,۲۵۷۹۰۹	۰,۲۹۶۳۳۵	۲	اصلاح تعرفه‌های مالیاتی
\tilde{W}_2	۰,۷۳۳۹۴۲	۰,۴۰۴۳۴۲	۰,۳۸۴۳۲۳	۰,۴۵۵۹۳۹	۱	استفاده از تکنولوژی‌های

						پیشرفته و آموزش آن
\tilde{W}_3	۰,۳۴۱۸۱۲	۰,۱۷۳۷۵	۰,۱۸۹۴۷	۰,۲۰۴۳۸۱	۳	ایجاد خدمات الکترونیک
\tilde{W}_4	۰,۲۲۲۱۳۵	۰,۱۱۹۷۲۶	۰,۱۲۴۰۷۳	۰,۱۳۷۵۱۹	۴	ایجاد فضای مناسب برای مشارکت روستائیان
\tilde{W}_5	۰,۰۹۱۳۸۳	۰,۰۴۵۸۸۳	۰,۰۴۴۲۲۴	۰,۰۵۳۱۹	۵	اصلاح الگوی مصرف
۰/۰۸۲۴	نرخ سازگاری قضاوت					

اولویت‌بندی ابعاد

جدول ۱۳. اوزان فازی براساس ابعاد

\tilde{W}_j	lw_j	mw_j	uw_j	وزن فازی زدایی شده	رتبه	معیار
\tilde{W}_1	۰,۴۱۶۹۳۱	۰,۲۵۶۳	۰,۲۵۷۹۰۹	۰,۰۷۹۹۹۲	۵	توسعه فردی
\tilde{W}_2	۰,۵۹۳۲۱۷	۰,۴۰۴۳۴۲	۰,۳۸۴۳۲۳	۰,۴۳۲۴۸۴	۱	نظام اجتماعی
\tilde{W}_3	۰,۶۷۵۸۲۸	۰,۱۷۳۷۵	۰,۱۸۹۴۷	۰,۲۶۰۰۵	۳	حکومت
\tilde{W}_4	۰,۲۳۲۱۱۴	۰,۱۱۹۷۲۶	۰,۱۲۴۰۷۳	۰,۱۳۹۱۸۲	۴	زیرساخت
\tilde{W}_5	۰,۲۵۲۱۹۸	۰,۰۴۵۸۸۳	۰,۰۴۴۲۲۴	۰,۲۸۳۳۴	۲	نظام اقتصادی
\tilde{W}_6	۰,۲۰۱۱۹۴	۰,۱۰۶۱۴۳	۰,۱۰۶۲۵۵	۰,۱۲۲۰۰۳	۴	منابع
۰,۳۸۹	نرخ سازگاری قضاوت					

نتایج تحلیل دیماتل نشان می‌دهد که می‌توان عنوان نمود که بردار افقی (R+C) میزان تاثیر و تاثیر عامل مورد نظر در سیستم است. به عبارت دیگر هرچه مقدار R+J عاملی بیشتر باشد، آن عامل تعامل بیشتری با سایر عوامل سیستم دارد. بردار عمودی (R-C) مقدار نهایی اثرگذاری هر عامل بر مجموعه عوامل دیگر سیستم را نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان عوالم را براساس اثرگذاری آن بر مجموعه دیگر عوامل به صورت زیر دسته‌بندی نمود:

جدول ۱۴. خلاصه نتایج تحلیل دیماتل

اثرگذاری	مؤلفه
۱,۳۴۳۵۰۲	استفاده از تکنولوژی‌های پیشرفته و آموزش آن
۱,۳۱۹۵۹۷	توسعه آموزش‌های خدمات فنی
۱,۳۰۷۶۴۹	ترویج روحیه خودباوری
۱,۲۹۷۹۳	توسعه آموزش‌های مهارتی
۱,۲۹۴۹۹۹	افزایش سطح آموزش‌های ابتدایی
۱,۲۲۰۲۴۴	استفاده حداکثری از تمامی ظرفیت‌ها
۱,۲۰۹۷۳۸	اصلاح الگوی مصرف

سرمایه گذاری بیشتر در امر آموزش	۱,۲۰۳۳۹۳
تغییر در ظرفیت های رشته های دانشگاهی با توجه به نیازهای جامعه	۱,۱۹۵۳۰۸
افزایش بهره وری روستائیان	۱,۱۸۶۲۷۴
استفاده از روش های نوین بانکی (ارائه تسهیلات)	۱,۱۸۲۰۶۳
ایجاد خدمات الکترونیک	۱,۱۸۱۷۲۴
افزایش استانداردهای تحصیلات	۱,۱۷۵۳۳۶
افزایش سطح خدمات مشاوره ای	۱,۱۶۰۳۲۸
کاهش وابستگی به ذخایر زیرزمینی	۱,۱۵۰۴۲۳
تقویت فرهنگ کار و تولید	۱,۱۴۴۶۹۹
ایجاد فضای مناسب برای مشارکت روستائیان	۱,۱۳۳۲۶۱
انتشار اطلاعات	۱,۱۲۱۰۷۵
ترویج روحیه خوداتکایی	۱,۰۶۳۴۰۲
اصلاح تعرفه های مالیاتی	۰,۹۸۳۴۹۲
تشویق روستائیان به کسب دانش و مهارت لازم	۰,۹۲۴۵۳۸

و در آخر نتایج ANP فازی نشان می دهد که نتایج رتبه بندی معیارها به صورت زیر می باشد:

جدول ۱۵. خلاصه نتایج ANP فازی

رتبه	معیار
۵	توسعه فردی
۱	نظام اجتماعی
۳	حکومت
۴	زیر ساخت
۲	نظام اقتصادی
۴	منابع

در آخر می توان عنوان نمود که محدودیت های متعددی در این مطالعه، در مجموع در مطالعاتی بدین شکل وجود دارد، هرچند محقق تلاش کرده تا برای اطمینان از صحت تحقیقات صورت گرفته، این محدودیت ها را با توجه به شرایط محدودتر کند. از جمله این محدودیت ها می توان به موارد زیر اشاره نمود:
در مواردی هنگام جمع آوری پرسش نامه محقق با محدودیت عدم همکاری مواجه بود.

شرایط روحی و روانی پاسخگویان هنگام پرکردن پرسش‌نامه و امنیت خاطر نمونه‌ها کاملاً در اختیار محقق نبود.

منابع

- ازکیا، م (۱۹۸۵). معرفی جامعه‌شناسی توسعه روستایی. انتشارات اطلاعات، ص. ۲۰۳
- بشیراحسن، مسلم؛ قزبانی‌نژاد، ربیاز (۱۳۹۶). نقش زنان کارآفرین در توسعه اقتصادی روستایی دهستان خرمرود شهرستان تویسرکان. *جغرافیایی سرزمین*، بهار ۱۳۹۶، شماره ۵۳
- پاپ زن، عبدالحمید؛ خالدی، خوشقدم؛ سلیمانی، عادل (۱۳۹۰). ارزشیابی آموزش‌های فنی حرفه‌ای زنان روستایی در زمینه صنایع دستی. *زن و جامعه*، سال دوم، شماره ۳، صص. ۲۱-۳۸
- پوراحمدی، معین؛ مختاریانپور، مجید؛ حسنقلیپور، طهمورث (۱۳۹۷). آسیب شناسی اجرای خطمشیهای خصوصی سازی در ایران، مدیریت دولتی، ۱۰ (۳)، ۳۳۳-۳۵۶.
- دانائی، علی؛ ولی شریعت‌پناهی، مجید؛ مهدوی، مسعود (۱۳۹۶). تحلیل نقش شاخص‌های (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی) کیفیت زندگی در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: دهستان بهمئی گرمسیری، شهرستان بهمئی از توابع استان کهگیلویه و بویراحمد). *جغرافیایی سرزمین*، شماره ۵۳، صص ۷۱-۹۲
- درویشی، هدایت‌اله؛ بازوند، سجاده؛ کرمی، فرزاد (۱۳۹۶). بررسی وضعیت توسعه روستایی در استان اردبیل. *مطالعات جغرافیا، عمران و مدیریت شهری*، دوره سوم، شماره ۲، صص ۲۲۰-۲۳۱
- رضوانی، محمدرضا، بدری، سیدعلی؛ ترابی، ذبیح‌الله و هاجری، بهرام (۱۳۹۵). شناسایی راهکارهای توسعه روستایی با استفاده از چارچوب مشارکتی SOAR، مورد: روستای میغا. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، دانشگاه خوارزمی، سال پنجم، شماره ۴، صص ۴۳-۲۷
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، سمیرا محمودی، غلامرضا غفاری و مهدی پورطاهری (۱۳۹۴). تبیین الگوی فضایی سرمایه اجتماعی در توسعه پایدار روستایی، مورد: روستاهای استان خراسان رضوی. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، دانشگاه خوارزمی، سال چهارم، شماره ۱، صص ۱۰۷-۸۷
- رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا؛ آقایی‌هیر، محسن (۱۳۸۶). سطح‌بندی پایداری توسعه روستایی، مطالعه موردی بخش هیر. *پژوهش‌های جغرافیایی*، پاییز ۱۳۸۶، شماره ۶۱، از ۳۱ تا ۴۴
- رومیانی، احمد؛ شایان، حمید؛ دهبانزاد، اکبر؛ روشنایی، حامد (۱۳۹۶). سرمایه‌گذاری خانوادگی با منشا شهری؛ راهبردی برای توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: دهستان صائین قلعه شهرستان ابهر). *جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای*، شماره ۲۹، صص ۲۱-۴۴
- زرگوش، علی‌رضا؛ مظفری، مهدی (۱۳۹۴). نقش کارآفرینی در تحقق اشتغال پایدار روستایی، گامی مؤثر در اجرای سند چشم‌انداز ۱۴۰۴. *کار و جامعه*، آذر ۱۳۹۴، شماره ۱۸۷، از ۴ تا ۹
- زمانی پور، ا. (۲۰۰۱). توسعه کشاورزی در روند توسعه. *انتشارات دانشگاه فردوسی*، ص. ۴۶
- سهیلا بورقانی فراهانی، علی اکبر فرهنگی، سحر مشهدی (۱۳۹۲). تحلیل شاخص‌های مؤثر بر توسعه صنعت گردشگری روستایی (پیمایشی پیرامون روستای گرمه)، مدیریت دولتی، ۵ (۱۳)، ۴۱-۶۴.

قنبری، سیروس؛ دهقان، محمدحسین؛ میرکی اناری، حسین (۱۳۹۶). تبیین و ارزیابی نقش کارآفرینی در توسعه ی روستایی با تاکید بر صنایع دستی (مطالعه ی موردی: روستاهای بخش مرکزی در شهرستان انار). پژوهش و برنامه ریزی روستایی، شماره ۱۷، صص ۱۱۹-۱۳۲

قنبری، یوسف؛ نوری، راضیه؛ غفورزاده، حسین (۱۳۹۵). ارزیابی نقش کمیته امداد امام خمینی در توسعه اشتغال پایدار روستاها. اقتصاد اسلامی، شماره ۶۴، صص ۱۱۷-۱۴۶

گل محمدی، فرهود (۱۳۸۹). توسعه صنایع دستی و فناوری متوسط با هدف گسترش توریسم و اشتغال پایدار روستایی. مسکن و محیط روستا، پاییز ۱۳۸۹، شماره ۱۳۱، از ۷۳ تا ۹۴

محمدی یگانه، ب، و حسین زاده، ا (۱۳۹۲). نقش عملکردی روستا- شهرها در توسعه روستاهای پیرامونی (مطالعه موردی: شهر زرین رود شهرستان خدابنده). فصلنامه علمی- پژوهشی برنامه ریزی منطقه ای، ۳(۱۱)، صص ۵۵-۶۴

مرادی مسیحی، وراز؛ طالبی، مانی (۱۳۹۶). تحلیل ساختاری شاخص های توسعه پایدار روستایی مورد: دهستان های شهرستان صومعه سرا. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۲۱، صص ۱۶۵-۱۸۰

میثم چگین، رضا واعظی، حسین اصلی پور (۱۳۹۶)، جایگاه خط مشی گردشگری سلامت در توسعه اقتصادی و اجتماعی مبتنی بر راهبردهای اقتصاد مقاومتی، مدیریت دولتی، ۹(۴)، ۶۶۴-۶۶۱.

نکویی نائینی، سیدعلی (۱۳۹۶). ارزیابی عملکرد واحدهای اعتباری شرکت های تعاونی روستایی براساس میزان دستیابی به توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی واحدهای اعتباری شرکت های تعاونی استان اصفهان). تعاون و روستا، شماره ۳۰ و ۳۱، صص ۳۱-۵۸

هاشمی، نیلوفر و غفاری، غلامرضا (۱۳۹۶) "پیشنهاد شاخص توسعه پایدار روستایی: درس هایی از روستای هجیج، مدیریت گردشگری، ۵۹ (۱۳۹۶) ۱۳۰-۱۳۸

ورمزیاری، حجت و کلانتری، خلیل (۱۳۹۱). مقایسه الگوی اسلامی با الگوهای نظری اقتصاد توسعه درباره توزیع ارتباطات دولتی. فصلنامه توسعه کارآفرینی، س ۵، ش ۴

ولائی، محمد؛ عبدالمهی، عبدالله؛ منافی آذر، رضا؛ صفری، نوید (۱۳۹۴). تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه پایدار روستایی با تأکید بر کارآفرینی (مطالعه موردی: دهستان مرحمت آباد شمالی-شهرستان میاندوآب). برنامه ریزی منطقه ای، شماره ۱۹، صص ۱۴۹-۱۶۲

یاری حصار، ارسطو؛ بوچانی، محمدحسین؛ محمدی، زهرا (۱۳۹۶). ارزیابی نقش شهرک صنعتی البرز در شاخص های توسعه پایدار روستایی. پژوهش و برنامه ریزی روستایی، شماره ۱۹، صص ۶۱-۷۸

Baffoe, Gideon (۲۰۱۹) "Exploring the utility of Analytic Hierarchy Process (AHP) in ranking livelihood activities for effective and sustainable rural development interventions in developing countries" *Evaluation and Program Planning* ۷۲ (۲۰۱۹)

Bai, X., Shi P., and Liu Y. (۲۰۱۴). "Realizing China's Urban dream." *Nature* ۵۰۹:۱۵۸-۱۶۰.

Bashir Hassan, Muslim; Ribax, Ghorbani nezhad (۲۰۱۷). The role of women entrepreneurs in rural economic development of Khorramrud district of Tuyserkan city. *Geographical Land*, Spring ۲۰۱۷, No. ۵۳. (in persian)

Bjearstig, Th. Sandström, C. (۲۰۱۷) " Public-private partnerships in a Swedish rural context - A policy tool for the authorities to achieve sustainable rural development?" *Journal of Rural Studies* ۴۹ (۲۰۱۷) ۵۸-۶۸

Bjarstig, Therese & Sandstrom, Camilla (۲۰۱۷) "Public-private partnerships in a Swedish rural context - A policy tool for the authorities to achieve sustainable rural development?" *Journal of Rural Studies* ۴۹ (۲۰۱۷) ۵۸-۶۸

Boggia, A. Rocchi, L. Paolotti, L. Musotti, F. Greco, S. (۲۰۱۴) " Assessing Rural Sustainable Development potentialities using a Dominance-based Rough Set Approach" *Journal of Environmental Management* ۱۴۴ (۲۰۱۴) ۱۶۰- ۱۶۷

Chiangmai, Chartchai Na (۲۰۱۷) "Creating efficient collaboration for knowledge creation in area-based rural development" *Kasetsart Journal of Social Sciences* ۳۸ (۲۰۱۷) ۱۷۵-۱۸۰

Danaei, Ali; Wali Shariatpanahi, Majid; Mahdavi, Massoud (۲۰۱۷). Analysis of the role of indicators (economic, social, cultural and physical) quality of life in sustainable rural development (Case study: Bahmaei tropical village, Bahmaei city of Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad provinces). *Geography of the Land*, No. ۵۳, pp. ۷۱-۹۲. (in persian)

Darwish, Hedayatullah; Bazvand, Sajjad; Karami, Farzad (۲۰۱۷). Investigating the situation of rural development in Ardabil province. *Studies in Geography, Civil Engineering and Urban Management*, Volume ۳, Number ۲, pp. ۲۲۰-۲۳۱. (in persian)

Ezkia, M. (۱۹۸۵). *Introduction to the Sociology of Rural Development*. Information Publications, p. ۲۰۳. (in persian)

Ghanbari, Sirus; Dehghan, Mohammad Hussein; Mirki Anari, Hossein (۲۰۱۷). Explain and evaluate the role of entrepreneurship in rural development with emphasis on handicrafts (Case study: villages in the central part of Anar city). *Rural Research and Planning*, No. ۱۷, pp. ۱۱۹-۱۳۲. (in persian)

Ghanbari, Yusuf; Nouri, Razia; Ghafourzadeh, Hossein (۲۰۱۵). Evaluating the role of Imam Khomeini Relief Committee in the development of sustainable rural employment. *Islamic Economics*, No. ۶۴, pp. ۱۱۷-۱۴۶. (in persian)

Golmohammadi, Farhoud (۲۰۱۰). Development of handicrafts and medium technology with the aim of expanding tourism and sustainable rural employment. *Housing and Rural Environment*, Fall ۲۰۱۰, No. ۱۳۱, from ۷۳ to ۹۴. (in persian)

Gotteroa, Enrico & Cassatella, Claudia (۲۰۱۷) "Landscape indicators for rural development policies. Application of a core set in the case study of Piedmont Region" *Environmental Impact Assessment Review* ۶۵ (۲۰۱۷) ۷۵-۸۵

Hashemi, Niloofar & Ghaffary, Gholamreza (۲۰۱۷) "A Proposed Sustainable Rural Development Index (SRDI): Lessons from Hajij village, Iran" *Tourism Management* ۵۹ (۲۰۱۷) ۱۳۰-۱۳۸ (in persian)

Lin, H. F. (۲۰۰۹). An application of fuzzy AHP for evaluating course website quality. *Computers & Education*

Lowe, Philip; Phillipson, Jeremy; Proctor, Amy; Gkartzios, Menelaos (۲۰۱۹) "Expertise in rural development: A conceptual and empirical analysis" *World Development* ۱۱۶ (۲۰۱۹) ۲۸-۳۷

Lu, C., Tang, S., Lei, Y., Zhang, M., Lin, W., Ding, S., and Wang, P. (۲۰۱۵) "Community-based interventions in hypertensive patients: a comparison of three health education strategies." *BMC Public Health* ۱۵(۱):۳۳-۴۱.

Meysam Chegin, Reza Vaezi, Hossein Aslipour (۲۰۱۷), The position of health tourism policy in economic and social development based on the strategies of resistance economy, public management, ۹ (۴), ۶۴۱-۶۶۴. (in persian)

Mohammadi Yeganeh, B, and Hosseinzadeh, A (۲۰۱۳). The functional role of villages-cities in the development of surrounding villages (Case study: Zarrinrood city, Khodabandeh city). *Journal of Regional Planning*, ۳ (۱۱), pp. ۵۵-۶۴. (in persian)

Moradi Masihi, Varaz; Talebi, Mani (۲۰۱۷). Structural Analysis of Sustainable Rural Development Indicators Case: Sumehsara County Villages. *Space Economics and Rural Development*, No. ۲۱, pp. ۱۶۵-۱۸۰. (in persian)

Morén-Alegret, Ricard; Fatorić, Sandra; Wladyka, Dawid; Mas-Palacios, Albert; Fonseca, Maria Lucinda (۲۰۱۸) "Challenges in achieving sustainability in Iberian rural areas and small towns: Exploring immigrant stakeholders' perceptions in Alentejo, Portugal, and Empordà, Spain" *Journal of Rural Studies*

Nekouei Naeini, Seyed Ali (۲۰۱۷). Evaluating the performance of credit units of rural cooperatives based on the rate of achieving sustainable rural development (Case study of credit units of rural cooperatives in Isfahan province). *Cooperatives and Villages*, Nos. ۳۰ and ۳۱, pp. ۳۱-۵۸. (in persian)

Osabuohien, E. S. (۲۰۱۴). "Large-scale agricultural land investments and local institutions in Africa: The Nigerian case" *Land Use Policy*, ۳۹, ۱۵۵-۱۶۵.

Padda, I. Hameed, A. (۲۰۱۸) “Estimating multidimensional poverty levels in rural Pakistan: A contribution to sustainable development policies” *Journal of Cleaner Production* ۱۹۷ (۲۰۱۸) ۴۳۵- ۴۴۲

Poorahmadi, Moin; Mokhtarianpour, Majid; Hassan Gholipour, Tahmourth (۲۰۱۸), Pathology of implementation of privatization policies in Iran, *Government Management*, ۱۰ (۳), ۳۳۳-۳۵۶. (in persian)

Pop zan, Abdul Hamid; Khaledi, I am happy; Soleimani, Adel (۲۰۱۱). Evaluation of technical and vocational trainings of rural women in the field of handicrafts. *Women and Society*, Second Year, No. ۳, p. ۲۱- ۳۸. (in persian)

Portney, K.E., (۲۰۱۵). Sustainability. The MIT Press, Cambridge, Mas., US/London, UK. Ragin, C.C., ۱۹۹۴. Constructing Social Research – the Unity and Diversity of Method. *Pine Forge Press*, Thousand Oaks.

Qiu, J. (۲۰۱۰). “Peter Hessler on urbanization in China.” *Nature* ۴۶۴(۷۲۸۶):۱۶۶.

Rezvani, Mohammad Reza, Badri, Seyed Ali; Torabi, Zabihullah and Hajri, Bahram (۲۰۱۵). Identifying Rural Development Strategies Using SOAR Partnership Framework, Case: Migha Village. *Quarterly Journal of Space Economics and Rural Development*, Kharazmi University, Fifth Year, No. ۴, pp. ۴۳-۲۷. (in persian)

Rokn al-Din Eftekhari, Abdolreza, Samira Mahmoudi, Gholamreza Ghaffari and Mehdi Portaheri (۲۰۱۵). Explaining the Spatial Model of Social Capital in Sustainable Rural Development, Case: Villages of Khorasan Razavi Province. *Quarterly Journal of Space Economics and Rural Development*, Kharazmi University, Fourth Year, No. ۱, pp. ۱۰۷-۸۷. (in persian)

Rokn al-Din Eftekhari, Abdul Reza; Mr. Harir, Mohsen (۲۰۰۷). Sustainability Leveling of Rural Development, Case Study of Hir Section. *Geographical Research*, Fall ۲۰۰۷, No. ۶۱, from ۳۱ to ۴۴ (in persian)

Romiani, Ahmad; Shayan, Hamid; Dehbanjad, Akbar; Lighting, Hamed (۲۰۱۷). Urban investment of urban origin; A Strategy for Sustainable Rural Development (Case Study: Sain Qala village, Abhar city). *Geography and Regional Development*, No. ۲۹, pp. ۲۱-۴۴. (in persian)

Saaty, T. L. (۱۹۹۶). Decision making with dependence and feedback: *the analytic network process*.

Salemink, Koen; Strijker, Dirk; Bosworth, Gary (۲۰۱۵) “Rural development in the digital age: A systematic literature review on unequal ICT availability, adoption, and use in rural areas” *Journal of Rural Studies* (۲۰۱۵) ۱-۱۲

Satterthwaite, D., McGranahan, G., and Tacoli, C. (۲۰۱۰). "Urbanization and its implications for food and farming. *Philosophical transactions of the Royal Society of London.*" *Series B, Biological sciences* ۳۶۵(۱۵۵۴):۲۸۰۹-۲۸۲۰.

Soheila Bourghani Farahani, Ali Akbar Farhangi, Sahar Mashhadi (۲۰۱۳), Analysis of effective indicators on the development of rural tourism industry (survey around Garmeh village), *Government Management*, ۵ (۱۳), ۴۱-۶۴. (in persian)

Valaei Mohammad; Abdullahi, Abdullah; Monafia Azar, Reza; Safari, Navid (۱۳۹۴). Analysis of Factors Affecting Sustainable Rural Development with Emphasis on Entrepreneurship (Case Study: Merhamatabad North-Miandoab County). *Regional Planning*, No. ۱۹, pp. ۱۴۹-۱۶۲. (in persian)

Varmziari, Hojjat and Kalantari, Khalil (۲۰۱۲). Comparison of Islamic model with theoretical models of development economics about the distribution of government communications. *Entrepreneurship Development Quarterly*, Q۵, Q۴. (in persian)

Weng, L., Endamana, D., Boedhihartono, A. K., Levang, P., Margules, C. R., & Sayer, J. A. (۲۰۱۵). "Asian investment at artisanal and small-scale mines in rural Cameroon" *The Extractive Industries and Society*, ۲(۱), ۶۴-۷۲.

Yang, X. (۲۰۱۳). "China's rapid urbanization." *Science* ۳۴۲(۶۱۵۶):۳۱۰.

Yari Hesar, Aristotle; Bouchani, Mohammad Hussein; Mohammadi, Zahra (۱۳۹۶). Assessing the role of Alborz industrial town in indicators of sustainable rural development. *Rural Research and Planning*, No. ۱۹, pp. ۶۱-۷۸. (in persian)

Yuan, Jingjing; Lu, Yonglong; Ferrier, Robert C.; Liu, Zhaoyang; Su, Hongqiao; Meng, Jing; Song, Shuai; Jenkins, Alan (۲۰۱۸) "Urbanization, rural development and environmental health in China" *Environmental Development*, ۱- ۲۴

Zamanipour, A. (۲۰۰۱). Agricultural development in the development process. Ferdowsi University Press, p. ۴۶. (in persian)

Zargoosh, Alireza; Mozaffari, Mehdi (۲۰۱۵). The Role of Entrepreneurship in Realizing Sustainable Rural Employment, an Effective Step in the Implementation of Vision ۱۴۰۴. *Labor and Society*, Azaz ۱۳۹۴, No. ۱۸۷, from ۴ to ۹. (in persian)

Zhu, K. J., Jing, Y., & Chang, D. Y. (۱۹۹۹). A discussion on extent analysis method and applications of fuzzy AHP. *European Journal of Operational Research*, ۱۱۶(۲), ۴۵۰-۴۵۶.